

Crítica

El partit judicial i la província són els instruments del domini borbònic i el record dels sofriments i esclavatge de Catalunya.

L'organització Comarcal és l'èxit del liberalisme i emancipació política de Catalunya.

Any 11 — Número 17 • Portantveu del Centre Republicà Federal Socialista (Esquerra Republicana de Catalunya) • Lleida, 4 febrer de 1932

EDITORIAL

XINA i JAPO

Fa temps que els pobles del vell Orient viuen l'angoixa de l'amenaça d'una guerra.

Japó l'imperialista és l'Alemanya de l'avant-guerra d'Orient.

Japó somnia encara amb la força i el domini, sense més llei que el caprici.

Enfront aqueixa actitud bèl·lica, l'únic frè que li restava vèncer era el de la Societat de Nacions.

Japó, però, que coneix molt bé la Societat de Nacions i sap que és una organització sense cap força coercitiva, sense sinceritat ni prestigi moral, n'ha prescindit.

La vella Europa i l'antic Orient, encara que aparentement ho sembli, no es diferencien en res.

Les preocupacions fraticides d'uns i altres són idèntiques.

Europa esgotada pel 1914, però, amb una diplomàcia que baix la preocupació de la mentida d'uns problemes i necessitats econòmiques, es insincera i hipòcrita, amaga els odis de nació a nació.

Fracassen els desarmaments i tots els intents que nuuin suposar una fra-

I la seva hipocresia els fa inflar el fantasma de la Societat de Nacions que no és res, que no pot aturar la guerra d'Orient i que no evitarà la futura guerra Europea.

La concepció i enviliment moral de totes les cancelleries Europees i Asiàtiques, no han evolucionat, malgrat l'horror del 1914 i els milions de joves caiguts als camps de batalla sense cap ideal, com a carn de sacrifici anònima, a la cobdícia d'uns quants.

Per unes raons d'economia i de riquesa, pel damunt de tota raó moral, es cotitza, front al futur enemic, la vida i el sacrifici de la carn del poble.

I avui a Orient cauen a milers les vides i demà cauran a Europa i la Societat de Nacions esdevindrà al que és: la cobertora hipòcrita de les més baixes ambicions i de les més depravades concupiscències.

D'aquesta actuació se'n diferencia el Japó, en què és més sincer i es presenta al món sense careta, tal com és: l'usurpació, la conquesta, el domini, a preu dels assassinats del poble.

Ara bé; hi ha una esperança, sols una esperança: Que si s'encén la guerra a l'Orient porti la misèria que voldria dir, l'anul·lació del més ferm recolzament d'Anglaterra en el seu fort imperi Colonial d'Àsia.

Això suposaria una precipitació a la caiguda definitiva de la lliura Anglesa que fóra equivalent a l'esfondrament de tota l'Economia europea, que avui tot just s'aguanta, i de retruc, tota la rapacitat i vilesa de la diplomàcia de la post-guerra, que permetria eixir els interessos legítims dels pobles i valors i principis morals fonamentals avui sabotejats per la Societat de Nacions.

De la vida municipal

La sessió del dia 29

La sessió del proppassat divendres va celebrar-se en un ambient gairebé familiar.

Als escans hi hagué forta desanimació. L'Alcalde—una vegada i, prou!—havia deixat fruir les delícies de la presidència consistorial a un Tinent; no foren presents al Consistori els majors prohoms de la majoria—Vives, Ibars, Cervera—, també mancaven alguns Consellers de les minories d'esquerra i de les dretes hi havia els de sempre, menys En Costa. Va ésser present també el Conseller Morell, la filiació política del qual hom ignora encara.

Vàrem constatar en canvi, gran concurrència de ciutadans; ho atribuïrem als rumors sobre suposades proposicions dels Consellers monàrquics en defensa dele jesuïtes; hom esperava debats moguts. Tan bon punt doncs el Tinent que feia d'Alcalde—Zamorano—va fer dringar la campaneta, la gent va disposar-se a presenciar religiosament els acontèiments.

L'ordre del dia fou d'una monotonia i poc interès insuperables; els Consellers se la varen empassar gairebé sense piular. Res: s'està veient que Lleida no té problemes; ho tenim tot resolt...

Finalment vingué el moment desitjat: preguntes, proposicions! El desencant dels pacífics ciutadans que amb tota bona fe esperaven forts espetecs, fou definitiu.

L'heroi d'aquest darrer període de la sessió fou el Conseller Reus exposant qüestions administratives ben interessants; zones escolars, règim dels mercats, etc.

El temps passava i les dretes no deien res; En Zamorano ja tenia la campana pel mànec disposat a alçar la sessió d'un moment a l'altre; vet ací, però, que el mateix Conseller Reus proposa que l'Ajuntament feliciti el Govern de la República amb motiu del Decret de dissolució dels jesuïtes.

Els monàrquics per veu d'En Besa s'opo-

saren a les intencions d'En Reus. La nostra minoria va concretar el sentit que havia de tenir la felicitació: al marge de tot sectarisme, reaccionar enfront les protestes d'algunes —poquíssimes— corporacions, i encoratjar el Govern per tal de completar la tasca laïcista, responant així al sentir de la majoria de l'opinió pública. No hi va haver manera de vèncer l'intransigència dretista: fou necessària una votació, que féu triomfar la proposició Reus per una gran majoria.

Es lamentable: els catòlics d'aquest país, són la gent de criteri més estret del món civilitzat. ¿Quan es convenceran de què una cosa és religió i altra beateria, superstició i baixos interessos materials?

Al marge de la "Revolució Social"

Les il·lusions socials que un dia poden convertir-se en realitats; les il·lusió, esportge que afecta a tota la gent, els altres, són sempre — sense un foas d'anàlisi — fantasmes i elucubracions intel·lectuals, que no fan més que crear odís, fer brollar lluites allà on no n'hi ha; enfondir abismes si a temps no es procura, que mentre uns i altres, neixi la tolerància i la mútua comprensió.

Es precis que tant els de una banda com els de l'altra, es donin compte de que el procés històric d'evolució humana, continuarà inexorable.

L'home camina — per un imperatiu de la seva pròpia natura — vers la perfecció, que en aquest cas, és, ésser home. I és endebades tot obstacle que s'oposi a aquest imperatiu: quedarà esmicolat i destruït per la força aplastant del devenir humà.

¡Ésser homes! — Heu's aquí la nostra finalitat. Però, no n'hi ha prou — per a la perfecta estabilitat social — amb el voler ésser home. És necessari que si els uns aspiren a ésser homes, els altres, els concebeixin com a tals homes. I «viceversa». Sobre tot... «viceversa».

¡El «viceversa»! — Societat, socialisme, ¡tot s'inclou en aquest «viceversa»!

Al suprimir el «viceversa», neixen les classes; que, si en l'ordre espiritual no arruïnen la societat, sinó que la porten a una doble lluita, en l'ordre material, la supressió del «viceversa» és la flama que de un mode inextingible illumina la humana cavalcada, amb uns rojos resplendors que es confonen amb el foc destructor o amb la sang que redimeix.

I ni el foc, ni la sang, són instruments ni mitjans apropiats per a la consecució del «ésser home» de la «societat perfecta».

I, tots els que d'aprop o de lluny influeixen sobre la massa humana, tenen l'ineludible obligació de no girar-se l'esquena a la marxa ascendent de la Humanitat.

Als qui de «dretes», s'hi oposin... ¡cecs! ¡suïcides! — Nostres fills, sinó vosaltres, sentireu amb veu de tempesta, l'allau humana, que avui, amb estulta pretensió, voleu detenir.

Els qui, d'«esquerres», — per anquilosament del seu pobre esperit — no tenen prou intel·ligència per a capir, ni prou cor per a sentir el panteix de la Humanitat trepitjada... ¡infeliços! ¡feus-he enrra! — El món, està en marxa.

Els il·lusionats, els somniadors, els qui amb fe d'infant creuen en una possible realitat revolucionària..., escolteu la veu de la Història que per mitjà del portaveu dels segles, us ensenya que la continuïtat és Naturalesa. I que la discontinuïtat ni existeix, ni es pot concebre; perquè aquelles discontinuïtats aparents a les quals se'ls hi ha donat el nom de revolucions, són falses, imperfectes i parcials visions de la vida humana.

La revolució, és — no un salt sobre el buit, com seria tota discontinuïtat — sinó terme final d'un procés evolutiu, el qual subsol passa per a molts desapercebut. I aquest terme final, serà o no serà sagnant i destructor, sempre que els d'un costat i els d'un altre, sapiguen, o no, a temps, donar-se compte, d'ésser arribada l'hora del sacrifici? econòmic dels uns, de la redempció dels altres i de la dignificació de tots.

I, de, si és o no és arribada l'hora termini del procés evolutiu, un altre moment en parlarem.

J. SERRA VILA.

SASTRERIA

L'EXPOSICIÓ

QUALITAT, BON TALL
I PREUS MODERATS

Del 10 de febrer al 10 de març

Extraordinari aconeteixement
RETALLS, de 1, a 2'90 metres

Oficina Tècnica

Pere - A. Paniello
Enginyer Industrial

Avinguda de la República, 50 LLEIDA

Avis als Centres d'Esquerra Republicana de Catalunya de la província de Lleida

UNA MANIOBRA

A tots els centres del partit «Esquerra republicana» de la província de Lleida i per tots els recons de les nostres terres s'ha enviat amb abundància el següent imprès que reprodueix exactament:

«ACTA DE CONSTITUCIO DE LA DELEGACIO LOCAL DE.....»

Partit judicial de.....

Reunits en aquesta data els ciutadans que en aquesta població segueixen la idealitat i la disciplina de l'Esquerra Republicana de Catalunya, acorden:

- 1.º Constituir la delegació local..... de l'Esquerra Republicana de.....
 - 2.º Designar President i Secretari de la mateixa, respectivament als ciutadans.....
 - 3.º Delegar al senyor..... per a què amb plens poders els representi en el primer Congrés anual del Partit a celebrar a Barcelona els dies 23 i 24 del corrent mes.
 - 4.º Lliurar a l'expressat Delegat la llista d'associats inscrits i la quantitat de cinc pessetes per a sufragar les despeses del Congrés.
- Així ho certifiquem als efectes oportuns en la població de..... el dia..... de..... de 1932.

El President, El Secretari,»

L'audàcia d'aquest document és claríssima.

Es de política de vell estil que recorda molt bé, aquella activitat sadolla de maquiavelisme i impudor dels vells

partits turnants' de l'enderrocada monarquia, enfront d'unes eleccions.

Que analitzi hom el document i jutgi amb imparcialitat la nostra apreciació.

Es admirable que es sol·liciti la delegació.

El que no pot tolerar-se per abusiu i immoral és que un mateix document i en vigílies del Congrés es demani:

- Primer. CONSTITUCIÓ d'Entitat.
- Segon. Designació de Junta.
- Tercer. DELEGACIÓ PEL CONGRÉS.
- Quart. Llista i les 5 pessetes per

les despeses del Congrés; que vol dir la pretenció de que aquests aborts d'Entitats que no tenen altre valor que el ser filles del caciquisme de Joventut Republicana llençada a aqueixa baixa maniobra tinguin un valor legal i que siguin admeses pel Congrés com a delegacions legítimes amb veu i vot.

No cal que ens esforcem per a fer comprendre que unes entitats que en una mateixa fetxa es constitueixen i deleguen i uns dies abans del Congrés que són nul·les i que l'intent tant sols és il·legal, nul i immoral sense cap conseqüència per a les votacions del Congrés del partit.

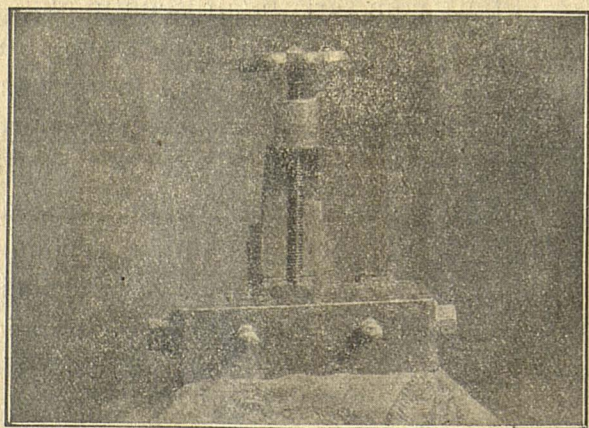
Proveu vostres queviures a

LA COPA D'OR

Sant Antoni, 12 LLEIDA

“Vulcanitzadora Termo - Elèctrica MIQUEL”

PATENTADA

Nou tipus de «Vulcanitzadora» especial per a Garatges i petits Tallers. Tipus C. solament per a càmares: COMPLETA: Ptes. 200.

La mateixa amb motllos per a poder «Vulcanitzar» parxes de coberta de moto o velo: COMPLETA: Ptes. 225.

Si interessen tipus més grans, fabrico quatre models per a parxes coberta i càmara.

Màquines per a cosir i brodar
“Constança”

Accessoris Auto-Moto-Velo i màquines per a cosir i brodar de totes marques.

Frederic Miquel

Blondel, lletra J. LLEIDA
Telèfon número 2

L'ORFEÓ LLEIDATA

Dies enrera el bon amic «Clarandra», de les planes estant de «El País», feia un elogi de la nostra actuació i amb paraula càlida i curulla d'entusiasme demanava als bons lleidatans que volguessin col·laborar, fos com fos i a mesura de llurs possibilitats, la nostra obra.

Agraïm amb tota l'ànima l'elogi immerescut que de nosaltres fa l'amic «Clarandra» i més encara li hem d'agrair la seva col·laboració espontània, perquè del seu treball literari ens permetem esperar-ne esponsorosos fruits.

Creiem, però, que unes manifestacions per la nostra part, exposant el per què de la nostra actuació i les finalitats que amb ella perseguim, contribuiran a fer més efectives les paraules sadollades d'amor que l'articulista de «El País» té per al nostre Orfeó, i per això avui ens adrecem als bons lleidatans, a aquells volenterosos compatriotes que, com nosaltres, estimen Lleida i gaudeixen amb les seves glòries, preguntant-los que jutgin la nostra obra i, si els sembla bona per a enlairar el nom artístic de la nostra estimada ciutat, vulguin ajudar-nos en la tasca feixuga que hem emprés.

* * *

D'uns quants anys ençà Lleida no tenia cap Orfeó. Els tres que anys enrera hi niaven, potser per la indiferència de la majoria dels ciutadans, potser per la negligència de llurs directius, potser per la inconstància dels cantaires, potser per totes les tres coses alhora, anaren esmorteint-se i desapareixent l'un darrere l'altre sense ni un plany ni una llàgrima que ens aconhortessin de la seva mort.

Vingué, però, l'any 1930 i amb ell aquella jornada gloriosa en què els Orfeons de Catalunya, com a representació més genuïna de l'ànima popular, pre- i Quants Orfeons acudiren al grandios Aplec! Tot Catalunya hi era representada. Pobles i villes, ciutats grans i xiques, tots hi tenien la seva senyera i un estol de cantaires. ¡Quin dia de joia per a tots els catalans! Quin dia, però, més trist per a tots els bons lleidatans que acudiren a presenciar el majestuós Aplec i per als qui des de Lleida batagaven amb els mateixos sentiments. Lleida, la segona ciutat de Catalunya, no hi podia portar ningú: no tenia Orfeó. A dalt de Montjuïc la cultura musical lleidatana esdevenia rerassagada al costat de la d'altres poblacions catalanes més humils. «Si poguéssim improvisar un Orfeó», deien alguns. Però els Orfeons no s'improvisen, perquè són el fruit d'una labor llarga i constant, i Lleida, en aquell acte gloriós per a Catalunya, hagué d'acotar el cap plena de vergonya.

Decidits amants dels Orfeons com som i desitjant que la nostra volguda ciutat no hagi de passar una altra vegada aquelles hores d'angoixa i de despit de l'any 1930, ens hem llançat coratjosament a la reorganització del malaguanyat Orfeó Lleidatà.

El nostre Orfeó és un dels tres que anys enrera sucumbien. Ara, però, ha pres una estructuració nova, de la qual esperem bona fruitada.

En la seva anterior actuació l'Orfeó Lleidatà va aconseguir a bastament una de les finalitats primordials amb què fou creat: treure l'obrer del vici i menar-lo pels viarans de l'art. Nosaltres, en intentar la seva reorganització, ambicionem més encara, volem arribar més amunt, volem assolir l'altre finalitat que va donar als seus Orfeons el Mestre Millet en sembrar-los per la terra catalana: volem fer art de debò i amb ell, posar ben alt el nom musical de Lleida; volem, en fi, fer un Orfeó digne de la importància de la nostra ciutat.

No tenim la pretensió d'arribar al nivell altíssim que en el sublim art del cant l'Orfeó Català, glòria de Catalunya, ha pogut atènyer i que l'ha col·locat al cap de les millors organitzacions cantaires del món, però farem tot el possible per assolir-ho. I com

a mitjà principal del nostre anhel, i per tant base del caire nou que volem donar al nostre Orfeó, hem cregut convenient d'obligar els nostres orfeonistes a aprendre el solfeig, almenys el necessari per a poder cantar amb un xic de consciència musical les nostres cançons. Amb aquest mitjà tan eficaç d'ensenyament, amb el qual ens serà possible de poder executar com cal les grans obres, i amb una organització seriosa que anirem retocant i perfeccionant d'acord amb el que les circumstàncies ens aconsellaran, creiem que podrem portar a bon fi la nostra empresa.

Per bastir un Orfeó, com a obra gran que és, calen molts sacrificis i un treball abnegat i constant per part dels que es posen al cap de la seva organització. Els nostres esforços, però, esdevindrien estèrils si—sobretot en els moments de formació—ens manqués l'ajut desinteressat de l'opinió pública.

Cal, doncs, que tots els bons lleidatans, seguint el lloable exemple del Professorat del nostre Institut Nacional de Segon Ensenyament—el qual ha fet possible l'iniciament de la nostra tasca cedint-nos galanament per als nostres assaigs una aula dels baixos del seu estatge—, col·laborin moralment i materialment a la nostra obra.

Tenim avui una seixantena de cantaires i un nombre regular de socis protectors. Malgrat aquestes dades—falagueres, si hom té en compte que som al primer mes de la nostra actuació—, ni els uns ni els altres són prou nombrosos perquè la nostra entitat pugui arribar al nivell que ens hem proposat.

Confiem, però, que Lleida, conscient de l'abast de la nostra aspiració i de la finalitat ennoblidora del seu nom artístic que guia els nostres passos, es farà ressò del prec que li adrecem i tothom ajudarà la nostra obra ja engruixint les files dels nostres cantaires, ja inscrivint-s'hi com a socis protectors.

la simpatia i ajut de tothom, podrem menar la nau del nostre estimat Orfeó pel camí dreturer de la glòria.

LA COMISSIÓ REORGANITZADORA.

Orfeó Lleidatà

SOLFEIG:

Dilluns i dimarts (a dos quarts de vuit).

ASSAIG:

Dimecres i divendres (a dos quarts de vuit).

ESTATGE: BAIXOS DE L'INSTITUT.

Els mateixos dies i a les mateixes hores es reben inscripcions de socis

Dr. Manuel Mercé

METGE

Especialitzat amb la curació de malalties venèries.

Avinguda República, 4 - 1.ª

LLEIDA

Taller de Reparació d'Automòbils

J. VIRGILI AMPERI

Sant Ruf, lletra M, (Carretera Torreserona) :: Telèfon 423 :: LLEIDA

Especialitat en la reparació de frens hidràulics i verificació de Carburadors

DR. R. MARTÍNEZ LAGE

ESPECIALITZAT EN: GOLA NAS I ORELLES

HORES DE CONSULTA:
DE 10 A 1 I DE 5 A 7

P. CONSTITUCIÓ, 4-PRAL.-2.
LLEIDA

Els robatoris i els negocis bruts del Canal d'Urgell

Text al parlament del discurs pel delegat del Govern a la Mancomunitat Hidrogràfica de l'Ebre don Antoni Guallar Poza, diputat constituent.

Copiem textualment d'Heraldo de Aragón del 29 de gener 1932:

«Acciones y Obligaciones del Canal de Urgel.—También se esgrime con relación a este asunto el argumento de que siendo unas obras hidráulicas que pudieran afectar a la Confederación, aunque no pertenecían a ella, era conveniente comprar el paquete de acciones necesario para tener la hegemonía de esa entidad, es decir la mitad más una de las acciones. Pues bien, el día 14 de julio de 1928 se compraron 2.400 acciones al precio de 80 por 100 (entonces estaban a 24, es decir, no se cotizaban, porque la Compañía no repartía dividendo alguno) y el 22 de octubre del mismo año, o sea tres meses después, se adquirieron 7.297 acciones al 25 por 100, lo que prueba la enormidad de la primera cotización a que se adquirieron las 2.400, puesto que a los tres meses se pudieron comprar cuantas se quiso al 25 por 100. Posteriormente se compraron 115 y luego 120 a otros precios distintos, resultando que de las 12.800 accio-

nes que esa Compañía del Canal de Urgel tenía (porque aunque figuraban 16.000, de ellas hay 3200 anuladas) se han adquirido 9.812 y quedan en circulación, en poder de otros accionistas, 2.898.

Esto representa un enorme despilfarro, ya que no era necesario gastar tanto dinero en la adquisición de casi todo el capital de un negocio ruinoso, porque no han dado ni un solo céntimo de interés, cuando con la mitad más una de las acciones hubiera habido suficiente para tener la hegemonía de esa empresa si así convenía a los intereses de la Confederación. Lo mismo se hizo con la Compañía de Riegos y Canalización del Ebro, de la cual se adquirió también una cantidad exagerada de acciones y a precio más elevado que el de cotización en Bolsa.»

Continua parlant de l'assumpte de Barasona, etc.

Ara bé; apart de la responsabilitat de Lorenzo Pardo i tots els dirigents de la Hidrogràfica de l'Ebre, no hi ha cap classe de dubte la complicitat i la col·laboració dels dirigents de l'esmentat Canal d'Urgell.

Si els fets greus, que ha denunciat el delegat del Govern de la República Antoni Guallar, que entren de ple en el Codi Penal són certs, no n'hi ha prou en què els pobles d'Urgell destitueixin, desautoritzin i protestin contra els dirigents del Canal, és necessari, per exemplaritat i per justícia, conseguir que la República els ingressi a un presidi.

J. Solà Saltó

Instal·lacions i reparacions elèctriques
Bobinatges de totes classes: Maquinària en general: Estudis i pressupostos
Remolins, 5 - LLEIDA - Telèfon 203

Als Comitès comarcals de la província de Lleida

Des de CRÍTICA volem fer avinent a les organitzacions comarcals d'un perill, del que es fa necessari prevenir als centres de les respectives comarques.

Sabem, certament, que al pròxim Congrés del dia 14 s'intentarà transformar o desaparèixer, l'organització comarcal. No es necessari remarcar el lamentable, funest i antidemocràtic que serà pel nostre partit la pèrdua de l'organització comarcal.

Subtilment, hipòcritament, el que volen intentar aquests elements, enemics de les comarques, és ofegar l'emancipació, l'autonomia

política de les comarques per a poguer entronitzar un caciquisme provincial, centralitzador, que us esclavitzí, gent de les comarques, i que vos privi tot moviment sense la tutela de la capital.

En una paraula: Tradicionalment continuar l'estigma d'aquell servilisme obligat de les organitzacions polítiques monàrquiques.

Que hi ha enemics irreconciliables amb l'organització comarcal no en dubteu; vos en darem un viu exemple.

CRÍTICA vos evidencia l'espectacle de la nostra comarca del Segrià que, després de passar un calvari per constituir-se, no s'ha reunit mai més i practícament no existeix, boicotejada pels seus enemics de la Capital.

En aquestes condicions sabeu el que vol dir entregar la delegació i el vot en blanc?

CRÍTICA prega als comites comarcals demanin als centres de la seva demarcació la necessitat d'acudir personalment al Congrés del partit o bé en cas de delegar no donar el vot en blanc, sobre tot en aquest assumpte.

Lo contrari, seria una inconsciència i un

suïcidi, i donar les nostres pròpies armes de defensa a l'enemic per a que ens traspassi.

Comitès comarcals de la Província, Centres de l'esquerra, una consigna i una intransigència per al pròxim Congrés:

Defensar l'organització comarcal per damunt de tot.

Lo contrari, abandonar la emancipació de tot caciquisme i la vostra lliberació, seria fer-vos indignes del partit i de Catalunya.

Acatar l'entronització d'un caciquisme,

hipòcritament dissimulat, Centres de les comarques, ésser un ramat de xais esclaus, sense civisme ni veneració a la llibertat, i sense dignitat ni estimació pròpia.

FONDA NOVA Josep Plens

Restaurant Permanent
Telèfon núm. 3-ARTESA DE SEGRE

RESTAURANT DE L'ESTACIÓ

Telèfon 81

Esplèndides habitacions

Servei acurat

NOTICIARI

Ahir la nostra ciutat donà a entendre que encara no sent prou bé la tasca laïcista que arreu d'Espanya s'ha començat d'operar, car que foren molts els qui sortiren a menjar-se el beneit ben tradicional per dissort; més vergonyós, però, és el fet de que mants homes que es diuen anticlericals s'empassaren una cosa beneïda que a ben segur estarà en pugna amb els seus ideals, i si encara no van dir un pare-nostre! Car no fóra gens d'estrany.

Caldria que ens donéssim ja més compte de la realitat i expurgar decididament aque-

Voldríem saber si aquests personatges també es recorden amb no menys alicció dels qui tingueren la dissort d'ésser martiritzats pel tribunal jesuític de la Santa Inquisició. Fa que no n'hi ha ni un?

★ Ja es comencen de veure força actes no de caràcter precisament clerical; però amb tot i això, és molt poca cosa encara el que es fa.

I això que els carques criden com si tot-hom s'hagués tornat dimoni ¿Que hi farem?

★ Hem vist amb desencant que l'Ajuntament nostre ha posat bancs de fusta a l'Avinguda de la República, la qual cosa ens apar,—i per més que hagi estat una idea genial per a fer economia municipalista,—que és un absurd de raó estètica, ja que la construcció dels bancs esmentats no fan parió amb els sócols asfaltats i pavimentació idèntica, de l'Avinguda de la República.

★ Fa uns quants dies que el temps no es comporta pas com una bona persona. No sabem del cert qui en té la culpa; però ens creiem que porta poc més o menys de relació amb l'estat d'agitació que hi ha a la terra tota. ¿Què podríem fer perquè el pesombre es pugués esvaïr d'una embranzida?

★ Les noves de la declaració no oficial de guerra entre la Xina i el Japó, ha deixat un regueró de viva inquietud entre els pacífics ciutadans de Lleida, ja que d'aquest conflicte hom n'espera fatals derivacions.

Ja veurem com acaba!

★ Hem vist que quiscun personatge s'ha posat ben afligit en veure que els nostres bons pacients i humils reverends Pares Jesuïtes de Lleida, han començat amb resignació forçosa llur exili.

Propera Exposició

L'agrupació artística STUDI D'ART fa tots els passos per tal de celebrar una exposició als envolts de març, la qual serà integrada només amb assaigs i estudis i amb la qual cosa tindrà el públic lleidatà ocasió de poder constatar l'esforç admirable que aquests joves estan portant a terme.

Segons dades que recollim dels mateixos artistes, se'ns diu que l'exposició esmentada tindrà lloc a l'antic Hospital de Santa Maria de Lleida, el qual edifici suara està destinat a Museu i Biblioteca popular.

No cal dir que veurem amb satisfacció que aquest nucli d'aficionats a l'art pictòric, grup que treballa cada dia amb tota la voluntat més possible, pugui portar a terme i sense entrebancs els seus bons projectes.

URALITA

MATERIALS PER
A COBERTES
TUBERIES, DE-
POSITIS, ETC.

Avinguda de la República, 10

feixidó

Camiser
Estereria. 7-Lleida

Sempre novetats

Especialitat a la mida

LLEXIU COLÓN

Marca registrada

SABONS DE TOTES MENES

J. DANIEL ARIÑO

Avinguda de la República, 50 - LLEIDA

Preu: 15 cèntims

Redacció i Administració: Avinguda de la República, núm. 39

CRÍTICA

Preu de subscripció

Semestre	3.50
Any	7.00

Carles III i Nicet Alcalà Zamora

EL SEGLE XVIII

Expulsió de la C.^{ia} d'Ignasi de Loyola

No gaudia la Companyia de Ignasi de Loyola d'aquell prestigi que en altres temps havia conseguit. Germinaven durant el segle XVIII altres idees en contra d'aquesta companyia que tenien acceptació no precisament entre la classe baixa, embrutida pel fanatisme catòlic, sinó entre les intel·ligències més precises, els polítics més influents i els monarques més poderosos.

A mitjans de segle Pascal, home de gran reputació científica va prendre pel seu compte en les cèlebres «Lletres provincials», d'acreditar les doctrines i costums jesuítiques amb frases tan encertades com aquestes: «Els jesuïtes en el seu catequisme ensenyen tant la fe com la calúmnia. La seva llei soberana és la utilitat de la Societat». Si bé l'epigrama i el sarcasme van ocupar en aquesta obra més lloc que el raonament, el cert és, que la ploma eloqüent i la sàtira aguda de Pascal va fer molt mal als jesuïtes.

L'ofensiva sortí ben prompte dels límits del poble i els respectius governs es preparaven plena d'odis i ambicions.

Portugal té l'honor d'ésser el primer país que inicià les hostilitats. El marquès de Pambal, que dominava l'ànim del dèbil monarca portuguès, després d'intentar inútilment una reforma de l'ordre, va decretar la seva expulsió de manera més enèrgica encara a la que es va emprar posteriorment a Espanya, qualificant-los en l'ordre d'expulsió de la manera més terrible i amb les paraules més furioses.

Posteriorment un ministre de Lluís XV, fonamentant-se en la perillosa actuació d'aquesta companyia els expulsà també.

Veient aquesta persecució el pare Clement XIII, que era un fanàtic de la companyia, va publicar la butlla *apostolium pascendi* en la seva defensa, enlairant els jesuïtes i proclamant la seva ignoscència.

La butlla produí l'efecte contrari que cercava el seu actor: recità les passions i va fer que es multipliquessin els odis contra els religiosos de Sant Ignasi.

A Espanya on s'havien acollit els jesuïtes francesos expulsats, fou vista aquesta mesura pontifícia com inoportuna, per la seva adulació exagerada i injustificava a la Companyia de Jesús.

Tres anys més tard Espanya, durant el regnat de Carles III els expulsà també.

Igual resolució adoptaren a Itàlia.

A partir d'aquest moment els jesuïtes emprenen una tasca d'intrigues, d'odis i venjances per a recuperar el terreny perdut captant-se el favor del pare de Roma, però Carles III, home enèrgic que tot i ésser un fervent catòlic havia arribat a comprendre tota la hipocresia dels jesuïtes, envià d'embaixador a Roma a Josep Moriño, més tard comte de Florida-Blanca, el qual segons deia el propi Rei era «prudente, de buen trato y muy persuadido de la necesidad de la extincion de los jesuïtes».

França per la seva part enviava també un home decidit amb les mateixes instruccions.

La lluita diplomàtica que Florida-Blanca sostingué amb el representant de l'Església retrata el talent, l'ingeni i la constància amb què es sostenia per les dues parts: de Florida-Blanca per arrencar una resolució i del papa de no concedir-la.

Incapaç el de Roma per a deturar l'imperu i la constància de Florida-Blanca, el 21 de juliol de 1773 va signar el *Bien Dominus de Redemptor Noster*, pel qual restava suprimida la Companyia de Jesús en tot el mon cristià.

C. P.

Seguirà: Com es varen expulsar d'Espanya.

Una data històrica

El siti de Lleida de 1646

VI i darrer

Ni francesos ni castellans

Anem a cloure el nostre treball. Ens cap la satisfacció d'haver contribuït a aclarir un punt una mica tèrbol de la història de Lleida; si haguéssim tingut temps, hauríem cercat nous i poderosos arguments en favor de la tesi que el nostre poble, l'any 1646, no se sentia espanyol, doncs, precisament, el motiu pel qual els francesos estaven guerrant a Catalunya era degut a l'ajuda que Catalunya li havia demanat per a lliurar-la del jou insuportable que li tenia posat Espanya.

Però una vegada començada la lluita, Catalunya havia perdut la seva personalitat; aquí només hi havia les dues grans potències que lluitaven per a arrebatar del poder de l'altra el poble català. Aquesta ajuda que el Consell de Cent demanà a Lluís XIV no significava, tampoc, una adhesió a la seva política, concertada a perpetuïtat.

Era una aliança incidental, era una solució desesperada per a desfer-se del virrei ferésteg que Felip IV tenia a Barcelona.

El poble en si, tots els pobles que ells mateixos, no són ni han estat mai francesos ni castellans, anemans o anglesos. El xovinisme és un producte dels reis. El mot «pàtria», malgrat tot el que es digui en sentit contrari, no té cap raó d'existir. La «pàtria» alemanya, l'any 1614, era de molts quilòmetres quadrats més extensa que la d'avui; la «pàtria» dels tirolsos és, avui Itàlia i ahir era l'imperi de Guillem II; els txecs, polonesos i lituans, ahir no tenien «pàtria». Aquesta s'estira i s'arronça segons les conveniències dels qui timonegen els estats.

El poble no pensa en la seva «pàtria»; li interessa més que res el seu benestar material, tenir el suficient per a viure. Lleida, l'any 1646, no se sentia en el fons ni francesa ni castellana, cercava una situació estable de pau, de justícia, de tranquil·litat: Catalunya tota, no se sentia, tampoc, castellana o francesa. Catalunya es negà a ésser filla adoptiva d'un altre poble; els catalans havien cercat una solució desesperada que posés fi al seu estat d'opressió accentuada; i van pensar amb França perquè era forta.

Catalunya s'ofegava, subjectada a unes lleis que no eren seves, a una llengua forastera, a una imposició estranya. I així, seguint aquesta via, ha arribat fins avui. Avui el poble català, també necessita, com aleshores respirar aire de llibertat, però aquesta llibertat no la té encara. Catalunya desitja ésser catalana i vol perdurar; Ucraïna i Geòrgia també volien ésser lliures i només ho són avui, pertanyents a una Unió de Repúbliques Lliures. La terra catalana no serà francesa ni castellana; dia vindrà que trobarà la seva èpo-

ca d'esplendor. Catalunya serà lliure, completament lliure, quan s'hagi deslliurat econòmicament i estigui agermanada amb els altres pobles lliures d'Ibèrica en una República Socialista.

Per això, nosaltres, que anem a la vanguarda del món estímem abans que tot la veritat històrica, i amb motiu d'aquests comentaris que ens ha suggerit el siti de Lleida de 1646, proclamem solemnement aquests mots:

Desterrem de les festes lleidanes aquesta diada de dolor i de misèria; recordem-la, només, amb fastig. Aquella època feudal, injusta i cruel, ha portat l'època actual, burgesa i, en un altre sentit, no menys injusta i cruel que aquella. Avui no poden tornar a succeir-se fets com aquell, els esdeveniments han canviat de caràcter, però la justícia popular encara és escarnida i trepitjada. Però és prop el dia que el poble adquirirà la seva llibertat, la seva justícia, la seva República. Aleshores haurem vençut la primera etapa del nostre Programa.

BAPTISTA XURIGUERA.

Lleida 25 de novembre de 1931

Bibliografia: De Ferran Soldevila, Antoni Borri Fontestà, Alfons Roure, Ballester, Victor Balaguer, Joan Ayneto, Josep Pleyan de Porta, Llibres Consells Generals de l'Arxiu Municipal de Lleida.

Un prec a l'Ajuntament de Lleida

Amb motiu del decret de dissolució dels Jesuïtes aquí a Lleida queda un edifici magnífic.

El decret diu que seran destinats a fins docents.

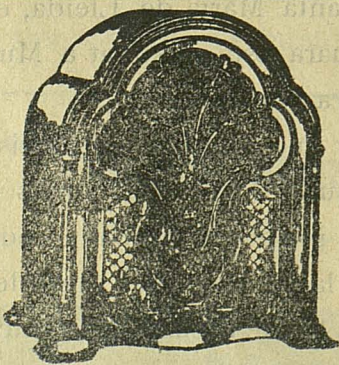
L'Ajuntament de Barcelona els ha demanat a l'Estat. Igualment ha procedit el Sr. Macià en nom de la Generalitat de Catalunya demanant-los per a institucions culturals.

CRÍTICA prega al nostre Ajuntament acordi demanar el dit edifici per a ensenyament primari.

Podria instal·lar-s'hi una graduada municipal magnífica que alleugeriria el greu problema de la falta d'escoles a la nostra Ciutat.

Serem atesos?

ARTS GRÀFIQUES ILLERDA—Blondel, 29—Lleida

El millor aparell de radi del mercat

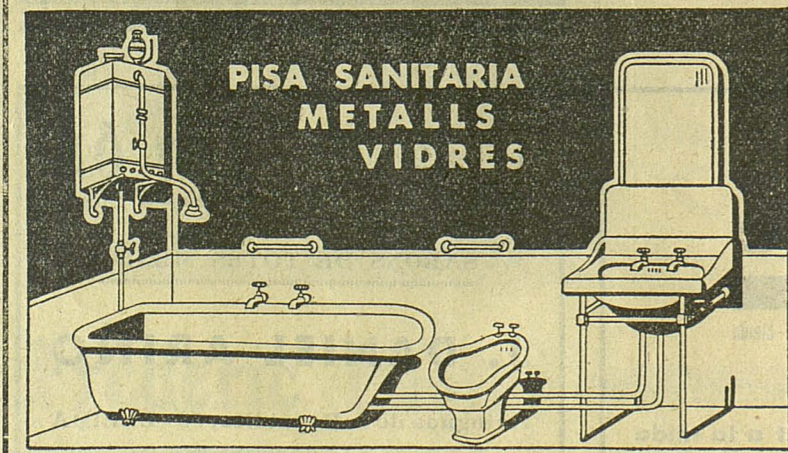
VEU I SONORITAT MAGIQUES

EL SUPERHETERODÍ **FADA**

EXCLUSIVA DE VENDA A LLEIDA

LLIBRERIA GRANADA

Telèfon 123 LLEIDA Major. 32

PISA SANITARIA
METALLS
VIDRES

**FÀBRICA de MIRALLS de tota mena
TALLERS de BISELLATS, PULITS, etc.**

MAGATZEMS

E. CARDONA

A. República, 44

LLEIDA

Telèfon núm. 98